

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ ЯК ДІЄВА ФОРМА ПОЛІПШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 43(4), с. 204–207

Розглянуто основні засади вдосконалення інвестиційного процесу в Україні за рахунок управління інноваційними проектами. Таке управління має бути невід'ємною складовою державної політики в галузі інвестування, здійснюватися на ґрунтовній науковій основі.

Зазначена наукова проблема останніми роками має досить великий інтерес у науковій громадськості, оскільки самі по собі інноваційні проекти займають винятково важливе місце в інвестиційній діяльності загалом.

За кордоном, у тому числі в Російській Федерації, цією проблемою насамперед займаються Г. Дітхелм [2], В. Ковальов [3], В. Мединський [4], В. Попов [7], І. Сергеев [5], Р. Фаткутдінов [9], К. Янковський [10] та ін.

В Україні цими проблемами глибоко цікавляться В. Бодров [1], О. Данілов, М. Недашківський, О. Сафронова, О. Сухоруков, А. Сухорукова та багато інших фахівців-економістів, державних управлінців, фахівців у галузі менеджменту.

Разом з тим, на нашу думку, управління інноваційними проектами саме у сфері інвестиційної діяльності в науковій літературі (у тому числі й українській) досліджено недостатньо. Тому відзначимо найбільш цікаві роботи цієї проблематики та їх основні, найхарактерніші наукові положення.

Досить оригінальним у плані загального (та й особливого) розуміння сутності інноваційної діяльності за рубежом є навчальний посібник “Управление инновационными проектами” за редакцією російського вченого В. Л. Попова [7]. В ній, у розділі “Инновационное предпринимательство”, розглянуто практику такої діяльності у Російській Феде-

рації, США, країнах Західної Європи, Японії, Південної Кореї (с. 280–288). Крім того, автори посібника виокремлюють такі специфічні й унікальні підрозділи в “методології управління проектами”, як управління часом, вартістю, якістю проекту, ризиками, поставками й контрактами, інтеграцією і т. ін., що в науковій літературі проаналізовано абсолютно недостатньо.

Те ж саме, з певними особливостями, можна сказати і про навчальний посібник українських авторів “Управління інноваціями” (К., 2003) [6], в якому, зокрема, варто виділити спеціальний розділ “Державне регулювання інноваційної діяльності” (автор М. М. Недашківський). “Під інноваційним механізмом, – пишуть автори, – слід розуміти функціональну модель та сукупність методів регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління” [6, 44].

Зрозуміло, що великий інтерес викликають проблеми інноваційно-інвестиційної діяльності розвитку не лише в країні в цілому, а й у певних регіонах. У цьому плані надто повчальною є колективна монографія російських (Нижній Новгород) вчених “Управление инновационным развитием региона” (НИМБ, 2008) [8]. Тут вміщено спеціальний розділ (15) “Развитием инвестиционных и инновационных процессов в регионе” (с. 252–270). “Інноваційна спрямованість ін-

вестицій, — пишуть, зокрема, автори, — полягає у придбанні кращих світових аналогів. Ефективність інвестування науково-технічних проектів можлива лише при досягненні ними високої конкурентоспроможності і світового якісного рівня відповідних виробів” [8, 202]. Цікавими є також роздуми авторів посібника, що стосуються інвестиційного клімату, шляхів і засобів його поліпшення. “Інвестиційний клімат, — пишуть автори, — оцінюється за різними критеріями. В процесі оцінки привабливості країни для ввезення підприємницького капіталу використовуються показники індексу економічної свободи, ступені підприємницького ризику, в тому числі індекси групи головних підприємств на даній території” [8, 253].

Як правило, інвестиційні інноваційні проекти в першу чергу використовуються інвесторами в тих країнах, де існує привабливий інвестиційний клімат. Його характеризують достатньо багато взаємопов’язаних чинників. Проте найважливішими з-поміж них є:

1. Рівень (бажано максимально високий) розвитку загальних продуктивних сил. Він включає в себе: стан і структуру виробництва, рівень зайнятості і кваліфікації робочої сили, наукоємність конкретного виробництва, рівень науково-технічних та інноваційних розробок і, відповідно, стан їх впровадження у виробництво.

2. Загальний стан у державі фінансово-кредитної системи і діяльність наявних в ній фінансових посередників. Йдеться про інвестиційну діяльність банків та інших установ, що займаються кредитуванням, доступність кредитів, відповідний рівень капіталізації банківської системи тощо.

3. Стан інвестиційного ринку. Це — нормативно-правове та організаційно-управлінське забезпечення самої інвестиційної діяльності, ступінь розвиненості ринку інвестицій, тобто його ризикованість і ліквідність, наявність мережі інвестиційних посередників та інвестиційної інфраструктури тощо.

За даними міжнародних галузевих експертів інвестиційний клімат в Україні за багатьох, зрозуміло, обставин і причин визнати задовільним важко. Тож природно, що біль-

шу частину іноземних інвестицій в Україні спрямовано в промисловість (23,9 % загального обсягу), у фінансову діяльність (19,5 %), у нерухомість та оренду (10,2 %). При цьому за всі роки незалежності України найпривабливішими для інвесторів були — металургія, машинобудування, хімічна і харчова промисловість. Загалом же Світовий банк оцінює потреби України в інвестиціях у 100 млрд дол. США [1, 276–277]. Відтак, інвестиційний клімат в Україні ще належить суттєво поліпшувати і, значною мірою, за рахунок саме інноваційних інвестиційних проектів. Такі проекти повинні передусім сприяти радикальній перебудові, оновленню виробництва, його технічному переоснащенню, розвитку пріоритетних напрямів здійснення наукових досліджень, упровадженню новітніх досягнень науки і техніки у виробництві.

Інноваційні інвестиційні проекти в будь-якій державі є найважливішою складовою розвитку й удосконалення економіки, поліпшення її змісту і підвищення ефективності. Вони підпадають під загальні механізми державного регулювання процесом інвестиційного розвитку, а тому мають істотне значення.

Загалом регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється шляхом (за В. Г. Бодровим):

- визначення режиму оподаткування та надання податкових пільг;
- надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв;
- використання засобів грошово-кредитної, амортизаційної та цінової політики;
- встановлення державних норм та стандартів;
- ужиття заходів щодо розвитку та захисту економічної конкуренції, роздержавлення і приватизації власності, розвитку фондового ринку;
- визначення умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами;
- проведення державної експертизи інвестиційних програм та проектів будівництва, інших заходів [1, 272].

Кожен з перерахованих шляхів у державі відповідно юридично-адміністративно визначається та регулюється. Так, податкове регулювання інвестиційної діяльності в Україні полягає у встановленні оптимальних податкових ставок та пільг інвесторам, що здійснюють інвестиційну діяльність у найважливіших для задоволення суспільних потреб напрямках, насамперед у соціальній сфері, технічному і технологічному вдосконаленні виробництва, створенні нових робочих місць для громадян, які потребують соціального захисту, впровадженні відкриттів і винаходів, в агропромисловому комплексі, в реалізації програм ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, у виробництві будівельних матеріалів, у галузі освіти, культури, охорони навколишнього середовища і здоров'я. Передбачено такі податкові пільги: застосування в оподаткуванні диференціації ставок податків залежно від прибутку (доходу) та рівня використання прибутку на інвестиційно-виробничі цілі; зменшення бази оподаткування (вилучення зі складу прибутку та доходу, що підлягають оподаткуванню, тих його частин, які спрямовуються на інвестування); звільнення від сплати податку на певний строк; усунення подвійного оподаткування прибутку та дивідендів акціонерних товариств тощо. Використання пільг обмежують певним періодом, оскільки у протилежному випадку вони втрачають стимулюючий ефект [1, 273].

Коли мова йде про управління інвестиційними проектами в окремому регіоні, то на перше місце виступають такі фактори, які забезпечують успішну реалізацію цих проектів:

а) створення в регіоні комплексної інфраструктури та підтримка інноваційної діяльності підприємств, куди спрямовуються інвестиції;

б) підготовка спеціальних кадрів для інноваційно-інвестиційної діяльності;

в) максимальне стимулювання найбільш наукоємних виробництв в окремих специфічних економічних законах.

Крім того, в сучасній економіці (у тому числі і ринковій) окремі інвестиційні проекти, як правило, опираються на державну підтримку. Вважаємо, що основними формами такої підтримки з боку держави мають бути: пряма участь держави в інвестуванні (держінвестиції); встановлення податкових пільг для окремих підприємств (які успішно реалізують інвестиції); встановлення відповідних державних гарантій інвесторам (йдеться передусім про зарубіжні та вітчизняні банки, що сприяють інвестиційним процесам).

Література

1. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика: Навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. — К.: Академвидав, 2010. — 520 с.
2. Дитхелли Г. Управление проектами. Т. 1–2: Пер. с нем. — СПб.: Бизнес-пресса, 2003. — 421 с.
3. Ковалев В. В. Методы оценки инвестиционных проектов / В. В. Ковалев. — М.: Финансы и статистика, 1999. — 349 с.
4. Медынский В. Г. Инновационный менеджмент: Учеб. / В. Г. Медынский. — М.: ИНФРА-М, 2004. — 421 с.
5. Сергеев И. В. Организация и финансирование инвестиций / И. В. Сергеев, И. И. Веретенникова. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 415 с.
6. Управління інноваціями / За ред. А. І. Сухокурова. — К.: "Вид. дім "Комп'ютерпрес", 2003. — 206 с.
7. Управление инновационными проектами: Учеб. пособие / Под ред. проф. В. Л. Попова. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 336 с.
8. Управление инновационным развитием региона: Монография / Под ред. А. П. Егоршина. — Е. Новгород: НИМБ, 2008. — 288 с.
9. Фактутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: Учебник / Р. А. Фактутдинов. — СПб.: Питер, 2004. — 551 с.
10. Янковский К. П. Организация инвестиционной и инновационной деятельности / К. П. Янковский, И. Ф. Мухарь. — СПб.: Питер, 2001. — 372 с.

Інноваційні проекти, програми в інвестиційній політиці і практиці є одним із найдієвіших засобів прогресивного розвитку економіки. Тому в державній інвестиційній політиці вони повинні займати особливе місце.

Инновационные проекты, программы в инвестиционной политике и практике являются одним из важнейших факторов прогрессивного развития экономики. Поэтому в государственной инвестиционной политике они должны занимать особенное место.

Innovative projects in the investment program of policy and practice is one of the most effective means of progressive economic development. Therefore, the state investment policy they should occupy a special place

Надійшла 25 вересня 2014 р.